

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 16.7.2008
COM(2008) 465 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**Μια στρατηγική για την Ευρώπη στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής
ιδιοκτησίας**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Μια στρατηγική για την Ευρώπη στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας καθιερώνει την προστασία των άυλων περιουσιακών στοιχείων. Για παράδειγμα, όταν πωληθεί ένα βιομηχανικό προϊόν, το προϊόν καθαυτό ανήκει πλέον στον αγοραστή. Εντούτοις, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν να παραμείνουν ορισμένα συναφή άυλα στοιχεία στην ιδιοκτησία του δημιουργού ή του εφευρέτη του προϊόντος. Αυτά τα άυλα στοιχεία περιλαμβάνουν την ιδέα ή την εφεύρεση στην οποία βασίζεται το προϊόν ή το όνομα ή το σημείο που το διακρίνει από άλλα. Κατά παράδοση, η διανοητική ιδιοκτησία μπορεί να διαιρεθεί σε δύο βασικές κατηγορίες: βιομηχανική ιδιοκτησία και δικαιώματα δημιουργού. Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζεται στα **δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας**¹.

Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα σήματα είναι τα πιο γνωστά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας αποτελούν αποκλειστικό δικαίωμα περιορισμένου χρόνου, το οποίο χορηγείται στον εφευρέτη με αντάλλαγμα τη δημοσιοποίηση τεχνικών πληροφοριών για την εφεύρεση. Αντίθετα, τα δικαιώματα που συνδέονται με τα σήματα, τα οποία είναι σημεία που υποδηλώνουν την προέλευση αγαθών και υπηρεσιών, δεν έχουν ανώτατη διάρκεια, με την προϋπόθεση ότι εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές. Εντούτοις, και τα δύο αυτά δικαιώματα μπορούν να διατηρηθούν σε ισχύ μόνο με την καταβολή τελών διατήρησης. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι ποικίλα και περιλαμβάνουν λιγότερο γνωστά δικαιώματα, όπως τα βιομηχανικά σχέδια, οι γεωγραφικές ενδείξεις και τα δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών. Ωστόσο, το κοινό στοιχείο όλων αυτών των δικαιωμάτων είναι ότι δίνουν τη δυνατότητα στους κατόχους τους να αποτρέπουν την άνευ αδείας χρήση ενός άυλου αγαθού με δυνητική εμπορική αξία, είτε πρόκειται για μια ιδέα στην οποία βασίζεται ένα καινοτόμο προϊόν ή διεργασία είτε μια ένδειξη της προέλευσης απευθυνόμενη στον καταναλωτή.

Η Ευρώπη χρειάζεται ισχυρά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, για να προστατεύει τις καινοτομίες της και να παραμείνει ανταγωνιστική στην παγκόσμια, βασιζόμενη στη γνώση οικονομία. Στην ΕΕ, προστασία σε κοινοτικό επίπεδο υπάρχει για τα περισσότερα από τα κατοχυρωμένα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, έως ότου επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, οι επιχειρήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή για τις ευρεσιτεχνίες. Για να καλυφθεί το κενό αυτό, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση² τον Απρίλιο του 2007, με σκοπό να τονώσει τον διάλογο σχετικά με το σύστημα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη και να περιγράψει το δρόμο προς το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και μια βελτιωμένη δικαιοδοσία για την ΕΕ στον

¹ Σχετικά με τα δικαιώματα δημιουργού, η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει την πράσινη βίβλο «Τα δικαιώματα δημιουργού στην οικονομία της γνώσης», COM(2008) 466 τελικό.

² «Ενίσχυση του συστήματος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη», COM(2007) 165 τελικό.

τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η επίτευξη προόδου στο θέμα είναι ζωτικής σημασίας και επιβεβαιώνει την πρόθεσή της να επιδιώξει συμφωνία κατά προτεραιότητα επί των προτάσεων αυτών.

Η περυσινή ανακοίνωση έδωσε την αναγκαία ώθηση για την επίτευξη προόδου στα εκκρεμή κοινοτικά νομοθετικά ζητήματα στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Αφού πλέον έχει δοθεί νέα πνοή στην εξεύρεση λύσεων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η παρούσα ανακοίνωση στρέφεται προς την ανάπτυξη μιας οριζόντιας και ολοκληρωμένης στρατηγικής για όλο το φάσμα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Σκοπός της ανακοίνωσης δεν είναι να αναλυθούν τα σχετικά πλεονεκτήματα των τυπικών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και των εναλλακτικών επιχειρηματικών υποδειγμάτων, όπως είναι το λογισμικό ανοικτής πηγής ή το εμπορικό απόρρητο. Αντ' αυτού, η ανακοίνωση εστιάζεται στα ίδια τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Αναλύει τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες με στόχο να προτείνει ενέργειες, ώστε να λειτουργεί το σύστημα με άριστο τρόπο και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει η Ευρώπη κατά τα προσεχή έτη.

2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Στη στρατηγική έκθεση σχετικά με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η Επιτροπή προσδιόρισε την επένδυση στη γνώση και στην καινοτομία ως έναν από τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας για εστιασμένες δράσεις κατά τον κύκλο 2008-2010³. Η προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελεί βασική ευρύτερη προϋπόθεση για την καινοτομία, καθώς τονώνει τις επενδύσεις σε E&A και τη μεταφορά των γνώσεων από το εργαστήριο στην αγορά. Ένα σαφές καθεστώς για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την ενιαία αγορά και για να καταστεί πραγματικότητα η «πέμπτη ελευθερία», ήτοι η ελεύθερη κυκλοφορία της γνώσης. Αυτό μπορεί επίσης να συμβάλει, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πολιτικής, στην εξεύρεση λύσεων που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν παγκόσμια προβλήματα αυξανόμενης σημασίας, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, η γήρανση του παγκόσμιου πληθυσμού και η πιθανή ενεργειακή κρίση.

2.1. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Η ιδιοκτησία, είτε επί υλικών είτε επί άυλων περιουσιακών στοιχείων, είναι καίριας σημασίας για τη λειτουργία μιας οικονομίας της αγοράς. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σχέδια και δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, παρέχουν κίνητρο για την παραγωγή νέων εφευρέσεων και άλλων καινοτομιών, απονέμοντας αποκλειστικό δικαίωμα για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Τα εν λόγω δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας διευκολύνουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά, βοηθώντας την προσέλκυση κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών και καθιστώντας δυνατή την παραγωγή από κατεστημένες επιχειρήσεις μέσω της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης. Τα δικαιώματα επί εμπορικών σημάτων είναι ουσιώδη για ένα σύστημα ανόθευτου ανταγωνισμού, επιτρέποντας στον πελάτη να διακρίνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των επιχειρήσεων. Τα σήματα αποτελούν ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό μέσο επικοινωνίας. Χρησιμεύουν, αφενός, ως μέσο πληροφόρησης και διαφήμισης και, αφετέρου,

³ «Στρατηγική έκθεση σχετικά με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση: έναρξη του νέου κύκλου (2008-2010) Διατήρηση του ρυθμού αλλαγής», COM(2007) 803 τελικό ΜΕΡΟΣ Ι.

ως σύμβολο που δημιουργεί και αντιπροσωπεύει την επιχειρηματική ικανότητα και την εικόνα μιας επιχείρησης. Χωρίς τον ανταγωνισμό απομιμήσεων, ο παραγωγός μπορεί να αυξήσει το μερίδιό του στην αγορά, να διευρύνει τα περιθώρια κέρδους και να αναπτύξει την πίστη των πελατών.

Τα οφέλη από τα δικαιώματα επί ευρεσιτεχνιών εκτείνονται επίσης πέραν του κατόχου των δικαιωμάτων μέσω της διάχυσης των γνώσεων. Ενώ οι ανταγωνίστριες εταιρείες ενδέχεται να απολέσουν μερίδιο αγοράς λόγω των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ενός ανταγωνιστή, επωφελούνται από τις νέες τεχνολογικές ευκαιρίες που προσφέρουν οι δημοσιευμένες εφευρέσεις, μειώνοντας την ανάγκη για ανάδρομη τεχνική έρευνα. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει έναν «ενάρετο κύκλο» καινοτομίας, ο οποίος μακροπρόθεσμα εξισορροπεί την αρχική συνέπεια των υψηλών τιμών στη διάρκεια της περιόδου αποκλειστικότητας στην αγορά. Επομένως, η βιομηχανική ιδιοκτησία μπορεί να έχει θετική επίδραση στον ανταγωνισμό, όταν συνοδεύεται από αυστηρή εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού για να προλαμβάνεται η κατάχρηση δικαιωμάτων.

Παράδειγμα των επωφελών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων της βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι ο σχηματισμός κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας⁴ για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, χάρη στη μείωση του συναλλακτικού κόστους και στον καθορισμό ενός ορίου για την πληρωμή σωρευτικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η δημιουργία κοινοπραξίας επιτρέπει την απόκτηση, με ενιαία διαδικασία, της άδειας εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που καλύπτει η κοινοπραξία. Σε περίπτωση που παρέχεται στους δικαιούχους διαρκής εξυπηρέτηση σχετικά με την εφαρμογή της παραχωρηθείσας τεχνολογίας, η από κοινού παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης και η κοινή εξυπηρέτηση μπορούν να οδηγήσουν σε πρόσθετη μείωση του κόστους.

Παρά τα οφέλη που παρέχουν, τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Η πολιτική χρειάζεται να εξετάσει τον συμβιβασμό μεταξύ της παροχής αποκλειστικού δικαιώματος και της διάδοσης νέων προϊόντων και διεργασιών, προκειμένου τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας να εξακολουθούν να προσπορίζουν οικονομικά και κοινωνικά οφέλη στο μέλλον.

2.2. Το μεταβαλλόμενο περιβάλλον καινοτομίας

Στην παγκόσμια, βασιζόμενη στη γνώση οικονομία, η σημασία της καινοτομίας ως κινητήριας δύναμης για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έχει αυξηθεί· οι κοινοτικές επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να βασίζονται στις τιμές για να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Στο περιβάλλον αυτό, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και οι δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί (ΔΕΟ), συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων, διαδραματίζουν ολοένα αυξανόμενο ρόλο, ενώ η παροχή αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθίσταται σημαντικότερη. Η Επιτροπή έχει δώσει ακόμη περισσότερη έμφαση στις ΜΜΕ στον κύκλο 2008-10 της Λισαβόνας, προτείνοντας νέα μέτρα με τον «Νόμο για τις μικρές επιχειρήσεις για την Ευρώπη»⁵. Επιπλέον, η σημασία της μεταφοράς γνώσεων μεταξύ των ΔΕΟ και του ιδιωτικού τομέα για την τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας επιβεβαιώθηκε πρόσφατα με μια σύσταση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη. Η σύσταση αυτή περιλαμβάνει κώδικα ορθής πρακτικής για τους ΔΕΟ

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας, ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 2.

⁵ «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις - Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη», COM(2008) 394 τελικό.

σχετικά με τη διαχείριση της διανοητικής ιδιοκτησίας⁶ και θεμελιώνεται στην παρότρυνση για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πλαισίου μεταφοράς γνώσης⁷. Η σύσταση θα συμβάλει στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού και θα διευκολύνει τη διασυνοριακή μεταφορά γνώσης. Αυτή η τελευταία μπορεί επίσης να βελτιωθεί με τον εναρμονισμένο ορισμό και την εναρμονισμένη εφαρμογή της ερευνητικής εξαίρεσης στην παραβίαση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας⁸. Επιπλέον, πολλοί ΔΕΟ αποκτούν περισσότερο επιχειρηματικό πνεύμα, π.χ. μέσω δραστηριοτήτων παροχής αδειών εκμετάλλευσης ή της δημιουργίας τεχνοβλαστών, και οι ανάγκες τους ομοιάζουν, σε αυξανόμενο βαθμό, με τις ανάγκες των ΜΜΕ. Πολλά από τα μέτρα για τις ΜΜΕ που σκιαγραφούνται στην παρούσα ανακοίνωση μπορούν, επομένως, να είναι επωφελή και για τα ερευνητικά ιδρύματα.

Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ως ουσιώδες τμήμα της διαχείρισης της διανοητικής ιδιοκτησίας, διαδραματίζουν ολοένα μεγαλύτερο ρόλο στη συνολική επιχειρηματική στρατηγική μιας εταιρείας. Τα τελευταία έτη, σημειώθηκε δραματική αύξηση της ζήτησης για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα και άλλα κατοχυρωμένα δικαιώματα. Ωστόσο, και άλλοι τρόποι για τη διασφάλιση πληροφοριών, όπως το εμπορικό απόρρητο, παραμένουν σημαντικοί, ενώ εξίσου σημαντικό είναι το πλεονέκτημα ως προς το χρόνο ανταπόκρισης έναντι των ανταγωνιστών. Επιπλέον, στον τομέα των ΤΠΕ, επιχειρηματικά υποδείγματα λογισμικού ανοικτής πηγής συνυπάρχουν πλέον με υποδείγματα αποκλειστικής εκμετάλλευσης. Σε περυσινή έρευνα μεταξύ στελεχών ευρωπαϊκών εταιρειών, το 53% δήλωσε ότι η χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας θα είναι πολύ σημαντική ή κρίσιμη για το επιχειρηματικό τους υπόδειγμα σε δύο χρόνια, σε σύγκριση με το 35% που θεώρησε ότι αυτό ίσχυε επίσης και τη στιγμή διεξαγωγής της έρευνας⁹. Ωστόσο, η αυξανόμενη σημασία των στοιχείων διανοητικής ιδιοκτησίας για την παραγωγή αξίας έρχεται σε αντίθεση με την έλλειψη τυποποιημένης αντιμετώπισης των στοιχείων αυτών στις εταιρικές εκθέσεις, γεγονός που μπορεί να παρακωλύει την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να διορθωθεί με μελλοντικές διεθνείς εξελίξεις όσον αφορά τα συστήματα δήλωσης των άυλων στοιχείων.

2.3. Μια στρατηγική για την Ευρώπη στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Οι βάσει διεθνών συμφωνιών αρχές προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα¹⁰. Προς το τέλος του 20ού αιώνα, σχετικά ελάχιστα πρότυπα ενσωματώθηκαν στη συμφωνία TRIPS¹¹. Στον 21ο αιώνα, μια στρατηγική για τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η Ευρώπη θα

⁶ «Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τη διαχείριση της διανοητικής ιδιοκτησίας στις δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης και έναν κώδικα ορθής πρακτικής για τα πανεπιστήμια και τους άλλους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς», C(2008) 1329

⁷ «Βελτίωση της μεταφοράς γνώσης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων σε όλη την Ευρώπη: υιοθέτηση της ανοιχτής καινοτομίας», COM(2007) 182 τελικό

⁸ Η ερευνητική εξαίρεση στην παραβίαση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας επιτρέπει να χρησιμοποιηθεί μια τεχνική που προστατεύεται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας από ερευνητές για πειραματικούς ή ιδιωτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς. Η εφαρμογή της στα κράτη μέλη της ΕΕ αξιολογείται τη στιγμή αυτή στο πλαίσιο ευρείας μελέτης, βλ. http://www.eutechnologytransfer.eu/deliverables/experimental_use_exemption.pdf

⁹ «The value of knowledge: European firms and the intellectual property challenge», λευκή βίβλος του Economist Intelligence Unit δημοσιευμένη από το Economist το 2007.

¹⁰ Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (Παρίσι 1883, τελευταία αναθεώρηση Στοκχόλμη 1967).

¹¹ Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου – βλ. http://www.wto.int/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm

ανταποκριθεί στις προκλήσεις της παγκόσμιας, βασιζόμενης στη γνώση οικονομίας. Το σύστημα της διανοητικής ιδιοκτησίας θα πρέπει να εξακολουθήσει να δρα ως καταλύτης για την καινοτομία και να συμβάλει στην επιτυχία της γενικότερης στρατηγικής της Λισαβόνας. Η Επιτροπή έχει καθορίσει κριτήρια για την επίτευξη του σκοπού αυτού: ένα τέτοιο σύστημα θα πρέπει να είναι **υψηλής ποιότητας**, χαρακτηριζόμενο από αυστηρά πρότυπα εξέτασης· **προσιτό οικονομικά**, ώστε να εξισορροπεί το κόστος με την ποιότητα και την ασφάλεια του δικαίου· **συνεπές**, με κοινή ερμηνεία της νομοθεσίας και ενιαίες δικαστικές διαδικασίες· και **ισορροπημένο**, ώστε να ανταμείβει τα πολύτιμα δημιουργήματα της διανοίας, αλλά και να εξασφαλίζει την άνετη κυκλοφορία ιδεών και καινοτομίας¹².

Ενώ υπάρχει ήδη κανονιστικό πλαίσιο για ορισμένα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας σε επίπεδο ΕΕ, στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική. Είναι σαφές ότι το θέμα του προσιτού κόστους, η συνέπεια και η ισορροπία μεταξύ ανταμοιβής των εφευρετών και κυκλοφορίας των ιδεών θα βελτιώνονταν σε μεγάλο βαθμό με την καθιέρωση κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και ενιαίας δικαιοδοσίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η παρούσα ανακοίνωση σκιαγραφεί τις δράσεις για ένα υψηλής ποιότητας σύστημα δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ούτως ώστε να μπορέσει η Ευρώπη να επωφεληθεί από το δυναμικό της, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Η στρατηγική συμπληρώνει την ανακοίνωση για το σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη¹³, αλλά έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής, καθώς πραγματεύεται τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας με οριζόντιο τρόπο. Τα δικαιώματα υψηλής ποιότητας είναι ουσιώδης προϋπόθεση για όλες τις πτυχές του συστήματος - στήριξη των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσεων και ουσιαστική ενίσχυση των δικαιωμάτων για την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας. Μόνο με ένα ποιοτικό σύστημα μπορεί η Ευρώπη να επωφεληθεί από τις νέες ευκαιρίες που παρουσιάζονται στην παγκόσμια οικονομία και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της.

Τα στοιχεία αυτής της ολοκληρωμένης στρατηγικής είναι αλληλένδετα και ενισχύουν το ένα το άλλο, αλλά δεν είναι εξαντλητικά. Η Κοινότητα είναι αρμόδια για σημαντικές πτυχές της πολιτικής και για το λόγο αυτό η Επιτροπή έχει ιδιαίτερη ευθύνη να βοηθήσει στην εξεύρεση τρόπων για να σημειωθεί πρόοδος. Ωστόσο, η ευθύνη για την επιτυχία είναι κοινή. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της Ατζέντας της Λισαβόνας, τα κράτη μέλη καλούνται να λάβουν υπόψη την παρούσα στρατηγική κατά τη διαμόρφωση των δικών τους στρατηγικών, εξετάζοντας, μεταξύ άλλων, τις δυνατότητες απλούστευσης σύμφωνα με την αρχή της βελτίωσης της νομοθεσίας. Επίσης, και άλλοι ενδιαφερόμενοι παράγοντες, όπως εφευρέτες, πανεπιστήμια, επιχειρήσεις και τελικοί χρήστες, διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο και χρειάζεται να προβαίνουν σε τεκμηριωμένες επιλογές όσον αφορά τη διαχείριση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

3. Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Ένα υψηλής ποιότητας σύστημα δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας θα πρέπει να επιτυγχάνει τους αναγνωρισμένους στόχους ενθάρρυνσης της καινοτομίας και διάδοσης νέας τεχνολογίας και γνώσης. Για τούτο δεν αρκεί η τεχνική και νομική εξέταση μεμονωμένων

¹² «Μια θετικά διακείμενη προς τις καινοτομίες και σύγχρονη Ευρώπη» - COM(2006) 589 τελικό.

¹³ «Ενίσχυση του συστήματος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη», COM(2007) 165 τελικό.

δικαιωμάτων, για να μελετηθεί η οικονομική τους επίπτωση. Υψηλής ποιότητας δικαιώματα που προσφέρουν ανταμοιβή μόνο σε εφευρέσεις που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις είναι ουσιαστικής σημασίας για ένα σύστημα που λειτουργεί ευρύθμως, όπως και η εύχρηστη πρόσβαση των επιχειρήσεων και της κοινωνίας εν γένει στις πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα αυτά.

3.1. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας

Η ποιότητα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη θεωρείται εν γένει υψηλή. Ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι ανησυχούν σχετικά με τη διατήρηση και τη βελτίωση της ποιότητας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη και την αποφυγή των αδυναμιών ορισμένων άλλων γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας¹⁴. Την ανησυχία αυτή συμμερίζεται επίσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁵. Για παράδειγμα, μεγάλοι αριθμοί επικαλυπτομένων δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας μπορούν να δημιουργήσουν πρόσθετους φραγμούς στην εμπορική εκμετάλλευση νέων τεχνολογιών που υπάρχουν ήδη σε «patent thickets»¹⁶. Δικαιώματα χαμηλής ποιότητας μπορούν επίσης να συμβάλουν στην εμφάνιση προβλημάτων με «patent trolls»¹⁷, τα οποία ανέκυψαν στο δικαστικό σύστημα των ΗΠΑ.

Η Ευρώπη δεν αποτελεί εξαίρεση στην παγκόσμια τάση να αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Το 2006, ο αριθμός των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας που υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ) σε ένα έτος υπερέβη τις 200.000 για πρώτη φορά και αυξήθηκε κατά 5,6%¹⁸. Οι αιτήσεις γίνονται επίσης πιο ογκώδεις, ο δε αριθμός των αξιώσεων και οι σελίδες των αιτήσεων στο ΕΓΔΕ διπλασιάστηκαν κατά την τελευταία εικοσαετία¹⁹. Η αύξηση του αριθμού και η πολυπλοκότητα των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας διεθνώς οδήγησε σε αύξηση των καθυστερήσεων εξέτασης των εκκρεμών αιτήσεων²⁰, αυξάνοντας την αβεβαιότητα στην αγορά που προκαλείται από άλλους παράγοντες, όπως αχρησιμοποίητα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Επιπλέον, μεγαλύτερη αναλογία στάθμης της τεχνικής²¹

¹⁴ Διαβούλευση και δημόσια ακρόαση σχετικά με τη μελλοντική πολιτική για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη, 2006

¹⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf

¹⁶ «Policy options for the improvement of the European patent system», μελέτη που ανατέθηκε από την ομάδα «Αξιολόγηση Επιστημονικών και Τεχνολογικών Επιλογών» (STOA) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

¹⁷ http://www.europarl.europa.eu/stoa/publications/studies/stoa16_en.pdf

¹⁸ Ο όρος patent thicket (κουβάρι ευρεσιτεχνιών) αναφέρεται στο δυνητικό πρόβλημα που προκαλείται όταν, εξαιτίας του υψηλού αριθμού των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που συνδέονται με συγκεκριμένο προϊόν ή τεχνολογία, η καινοτομία στον εν λόγω τομέα καθυστερεί λόγω του φόβου διακοπής της παραγωγής και άσκησης αγωγών για προσβολή διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

¹⁹ Με την έκφραση «Patent trolls» νοούνται οι κάτοχοι διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κύρια επιχειρηματική δραστηριότητα των οποίων είναι η χρήση των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας για να απειλήσουν εταιρείες με αγωγές προσβολής με στόχο να επιτύχουν αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων και να αποσπάσουν την πληρωμή δικαιωμάτων άδειας εκμετάλλευσης από τρίτους.

²⁰ Ετήσια έκθεση ΕΓΔΕ, 2006, στη διεύθυνση: <http://www.epo.org/about-us/office/annual-reports/2006.htm>

²¹ "When small is beautiful: measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO", Eugenio Archontopoulos κ.λπ. Information Economics and Policy, τόμος 19, τεύχος 2 (Ιούνιος 2007)

²² Υπάρχουν περί τα 10 εκατομμύρια ευρεσιτεχνίες που δεν έχουν εξεταστεί παγκοσμίως και στο ΕΓΔΕ ο αριθμός των εκκρεμών διαδικασιών εξέτασης έφθασε τις 304100 το 2006, από 285400 το 2005.

²³ Στάθμη της τεχνικής είναι οι πληροφορίες που βρίσκονται στη διάθεση του κοινού πριν από δεδομένη ημερομηνία, οι οποίες έχουν σημασία για την πρωτοτυπία μιας αίτησης για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, και επομένως για το εύρος των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας που πρέπει να χορηγηθούν.

δημοσιεύεται σε μη ευρωπαϊκές γλώσσες, όπως η κινεζική και η κορεατική. Παράλληλα με τις αιτήσεις σε νέα πεδία τεχνολογίας, οι τάσεις αυτές θέτουν ιδιαίτερες προκλήσεις για τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Είναι επίσης ανάγκη να βελτιωθεί η πρόσβαση σε πληροφορίες των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τις εταιρείες και τους φορείς καινοτομίας.

Είναι ζωτικής σημασίας να απονέμονται διπλώματα ευρεσιτεχνίας μόνον όταν υπάρχει πραγματική εφευρετική συνεισφορά. Η χορήγηση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας χαμηλής ποιότητας έχει αρνητικό αποτέλεσμα, συμβάλλοντας στη δημιουργία οικονομικής και νομικής αβεβαιότητας. Το ΕΓΔΕ «ανεβάζει τον πήχη» στο πλαίσιο στρατηγικής που αφορά τον μελλοντικό φόρτο εργασίας του, τα δε γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη θα πρέπει να συνεργάζονται, π.χ. με αμοιβαία εκμετάλλευση του έργου τους, για να διατηρήσουν δικαιώματα υψηλής ποιότητας και να αποφύγουν τη χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε πεδία που δεν είναι επιδεκτικά διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όπως το λογισμικό και οι επιχειρηματικές μέθοδοι. Οι εξεταστές πρέπει επίσης να ενημερώνονται για τις τελευταίες εξελίξεις στον τομέα τους με συνεχή επαγγελματική εξέλιξη. Περαιτέρω, ο ρόλος των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας περιλαμβάνει και την απόρριψη αιτήσεων, η οποία θα πρέπει να λαμβάνεται ορθά υπόψη κατά τη μέτρηση των επιδόσεών τους. Επίσης, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας να λαμβάνουν υπερβολικό αριθμό αιτήσεων χωρίς εφευρετικό βήμα. Πρωτοβουλίες όπως προγράμματα αξιολόγησης ευρεσιτεχνιών από ομότιμους εμπειρογνώμονες και εθελοντικοί κώδικες βέλτιστης πρακτικής για τη βελτίωση του επιπέδου των εισερχομένων αιτήσεων αποτελούν ενθαρρυντικούς τρόπους βελτίωσης της ποιότητας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας υπό συνθήκες αυξανόμενης ζήτησης.

Τα υποδείγματα χρησιμότητας, τα οποία υφίστανται σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, είναι παρόμοια με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, καθόσον παρέχουν στον κάτοχο αποκλειστικό δικαίωμα επί τεχνικής εφεύρεσης, αλλά έχουν μικρότερη διάρκεια από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η εφεύρεση που προστατεύεται από υπόδειγμα χρησιμότητας πρέπει να είναι καινούργια, αλλά γενικά το επίπεδο εφευρετικότητας που απαιτείται είναι χαμηλότερο από ό,τι για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Τα υποδείγματα χρησιμότητας και τα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται στα κράτη μέλη τα οποία δεν διενεργούν διεξοδική αξιολόγηση του εφευρετικού βήματος αποτελούν μια συντομότερη οδό προστασίας. Ωστόσο, μπορούν να θεωρηθούν δικαιώματα χαμηλότερης ποιότητας από ό,τι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται κατόπιν εξέτασης, και ως εκ τούτου ενδέχεται να αυξάνουν τη νομική αβεβαιότητα.

Η Επιτροπή

- θα αναθέσει ευρεία μελέτη για την ποιότητα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η οποία θα αναλύσει τους κινδύνους από τα δικαιώματα χαμηλής ποιότητας και θα διερευνήσει τρόπους για να αποτραπεί η παρουσία τους στην Ευρώπη

- θα μελετήσει την έκταση πιθανών προβλημάτων με αχρησιμοποίητα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, αξιολογώντας μεταξύ άλλων τα αίτια του φαινομένου και εισηγούμενη τρόπους θεραπείας.

Τα κράτη μέλη με υποδείγματα χρησιμότητας και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται χωρίς εξέταση του εφευρετικού βήματος καλούνται να αξιολογήσουν τη συμβολή των δικαιωμάτων αυτών στην καινοτομία.

3.2. Σήματα

Η Ευρώπη εξαρτάται από την ύπαρξη ισχυρών σημάτων²². Η ύπαρξή τους απαιτεί ισχυρή προστασία των σημάτων, που να είναι αποτελεσματική όσον αφορά τη μη προσήκουσα χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης, την αχρησία ή την αθέμιτη χρήση ή τις παραβάσεις.

Οι διαδικασίες καταχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των σημάτων, πρέπει να βασίζονται σε πρότυπα υψηλής ποιότητας, για να εξασφαλίζεται ιδίως ότι για τις επακόλουθες καταχωρήσεις ισχύει τεκμήριο εγκυρότητας, καλύπτοντας τις προσδοκίες των πελατών. Οι διαδικασίες πρέπει να είναι διαφανείς, αξιόπιστες, συνεπείς και προσιτές οικονομικά για τις επιχειρήσεις. Σε κοινοτικό επίπεδο, το Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (ΓΕΕΑ) έχει καθιερώσει έρευνα ικανοποίησης των χρηστών. Τα αποτελέσματα του 2007 εμφανίζουν αύξηση στην εν γένει ικανοποίηση των ειδικών πληρεξουσίων και των δικαιούχων, λιγότερες καταγγελίες και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα ως προς την επίλυσή τους. Ωστόσο, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης στις αποφάσεις επί των προσφυγών, ιδίως όσον αφορά την έγκαιρη έκδοσή τους. Επιπλέον, παρά την ευρύτερη χρήση εργαλείων ηλεκτρονικού επιχειρείν, θα μπορούσε να βελτιωθεί η ταχύτητα και η αξιοπιστία. Το ΓΕΕΑ έχει αναπτύξει σύστημα διαχείρισης ποιότητας, εγκαινίασε Χάρτη Υπηρεσιών που ορίζει τους στόχους του σε σχέση με αυτά που μπορούν να προσδοκούν οι χρήστες και έχει τη φιλοδοξία να καταστεί πλήρως «ηλεκτρονικός οργανισμός» (e-organisation)²³.

Η καταχώρηση σημάτων στην Κοινότητα έχει εναρμονιστεί στα κράτη μέλη από δεκαπενταετίας, ενώ τα εθνικά και τα κοινοτικά δικαιώματα επί σημάτων συνυπάρχουν για 10 έτη και πλέον. Αν και το σύστημα των σημάτων εμφανίζει σαφείς επιτυχίες, είναι καιρός για μια συνολική αξιολόγηση.

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει την εν γένει λειτουργία του κοινοτικού και των εθνικών συστημάτων σημάτων. Η μελέτη θα αναλύσει τον αντίκτυπο επί των ενδιαφερομένων των συστημάτων για τα σήματα στην ΕΕ και θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για μελλοντική αναθεώρηση του κοινοτικού συστήματος σημάτων και για αυξημένη συνεργασία μεταξύ του ΓΕΕΑ και των εθνικών γραφείων.

3.3. Άλλα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Εκτός από τα σήματα, σε κοινοτικό επίπεδο υπάρχουν και άλλα συστήματα δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Το σύστημα των κοινοτικών σχεδίων και υποδειγμάτων²⁴ άρχισε να ισχύει το 2003 και παρέχει πλέον προστασία στο εσωτερικό τρίτων χωρών μετά την προσχώρηση, το 2008, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην Πράξη της Γενεύης του Διακανονισμού της Χάγης για τη διεθνή καταχώριση των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων. Αν και η εθνική νομοθεσία για τα σχέδια και υποδείγματα έχει σε μεγάλο βαθμό εναρμονιστεί με την οδηγία για τα σχέδια και υποδείγματα²⁵, η έγκριση της πρότασης για την ελευθέρωση της δευτερεύουσας αγοράς ανταλλακτικών²⁶ θα οδηγούσε σε ένα

²² Μελέτη Eurobrand2007 στη διεύθυνση <http://study.eurobrand.cc/valueranking2007/>

²³ Βλ. λεπτομέρειες στο δικτυακό τόπο του ΓΕΕΑ: <http://oami.europa.eu/en/userscorner/default.htm>

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 6/2002 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα, ΕΕ L 3 της 5.1.2002, σ. 1.

²⁵ Οδηγία 98/71/ΕΚ της 13ης Οκτωβρίου 1998 για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων, ΕΕ L 289 της 28.10.1998, σ. 2.

²⁶ «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 98/71/ΕΚ για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων», COM(2004) 582 τελικό.

συνεπέστερο σύστημα στην ενιαία αγορά. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των τρεχουσών εξελίξεων και του σχετικά νέου συστήματος για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα, η Επιτροπή δεν σκοπεύει επί του παρόντος να προβεί σε αξιολόγηση του συστήματος των σχεδίων και υποδειγμάτων.

Τα συστήματα κοινοτικής προστασίας που έχουν καθιερωθεί από μακρού περιλαμβάνουν τις γεωγραφικές ενδείξεις (ΓΕ) και τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών (ΚΔΦΠ). Η ΕΚ προβλέπει συστήματα καταχώρησης των ΓΕ για τον οίνο και τα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα μέσω των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης (ΠΟΠ) και των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων (ΠΓΕ), οι οποίες καλύπτουν επίσης και τα αλκοολούχα ποτά²⁷. Τα συστήματα αυτά προσφέρουν τη βεβαιότητα στους καταναλωτές ότι αγοράζουν ένα γνήσιο προϊόν, το οποίο οφείλει την ταυτότητά του ή τη φήμη του στην περιφέρεια προέλευσης. Τα συστήματα προστασίας των ΓΕ λειτουργούν διαφορετικά και έχουν διαφορετικούς στόχους σε σχέση με την προστασία των σημάτων. Ωστόσο, και τα δύο συστήματα συμβάλλουν στην προστασία των ονομασιών των προϊόντων από καταχρήσεις και απομιμήσεις. Η Επιτροπή διενεργεί επί του παρόντος εκ των υστέρων αξιολόγηση της εν γένει εφαρμογής από το 1992 του συστήματος για τα γεωργικά προϊόντα. Η σχέση του με τα σήματα αποτελεί μέρος της μελέτης. Η Επιτροπή θα δημοσιεύσει επίσης το 2008 Πράσινη Βίβλο σχετικά με την πολιτική για την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, η οποία αποσκοπεί στη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους για τα πρότυπα των προϊόντων, τις απαιτήσεις της παραγωγής και τα καθεστώτα ποιότητας, αλλά και για τη μελλοντική εξέλιξη των συστημάτων των ΓΕ. Επιπλέον, ένα άλλο ζήτημα που μελετά η Επιτροπή είναι το πώς θα διευκολυνθεί η προστασία άλλων προϊόντων πλην των γεωργικών, με τρόπο που να είναι επωφελής για τους παραγωγούς της Ευρώπης και των τρίτων χωρών.

Για το σύστημα των ΚΔΦΠ, το Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών, το οποίο παρέχει την προστασία των ΚΔΦΠ, αναθέτει τώρα αξιολόγηση του ρόλου και των δραστηριοτήτων του. Θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο διενέργειας συνολικής αξιολόγησης της κοινοτικής νομοθεσίας που διέπει τα δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, μετά την τρέχουσα αξιολόγηση του κεκτημένου που αφορά την εμπορία σπόρων προς σπορά και φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού, η οποία εξετάζει επίσης τους δεσμούς με το σύστημα των ΚΔΦΠ.

Η Επιτροπή:

- θα δημοσιεύσει το 2008 Πράσινη Βίβλο σχετικά με την πολιτική για την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, η οποία θα καλύπτει και τις ΓΕ

- θα διενεργήσει αξιολόγηση, η οποία θα περιλαμβάνει και δημόσια διαβούλευση, σχετικά με τη σκοπιμότητα προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων που αφορούν άλλα προϊόντα πλην των γεωργικών.

3.4. Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και ανταγωνισμός

Η προώθηση της καινοτομίας και η ενθάρρυνση της οικονομικής ανάπτυξης αποτελούν κοινούς σκοπούς του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας και του δικαίου του

²⁷ Προστασία παρέχεται μέσω τριών κανονισμών που καλύπτουν τον οίνο [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1493/1999 του Συμβουλίου, ΕΕ L 179 της 14.7.1999, σ. 1], τα αλκοολούχα ποτά [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 110/2008 του Συμβουλίου, ΕΕ L 39 της 13.2.2008, σ. 16] και τα γεωργικά προϊόντα και είδη διατροφής [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 510/2006 του Συμβουλίου, ΕΕ L 93 της 31.3.2006, σ. 12].

ανταγωνισμού. Η ισχυρή προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας πρέπει να συνοδεύεται από αυστηρή εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

Η ύπαρξη και η άσκηση ενός δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν είναι καθαυτές ασυμβίβαστες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί η «άσκηση» ενός δικαιώματος να συνιστά παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΚ, ιδίως εάν η εταιρεία κατέχει δεσπόζουσα θέση και η συμπεριφορά της ενδέχεται να οδηγήσει στην εξάλειψη του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά. Το Πρωτοδικείο έχει επιβεβαιώσει τις περιστάσεις υπό τις οποίες, π.χ., μια άρνηση χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης μπορεί να είναι καταχρηστική, ήτοι, όταν η πληροφορία που δεν δίνεται είναι απαραίτητη για την άσκηση δραστηριότητας σε παράγωγη αγορά, όταν ο ανταγωνισμός στην εν λόγω παράγωγη αγορά ενδέχεται να εξαλειφθεί και όταν εμποδίζεται η διοχέτευση στην αγορά νέων προϊόντων για τα οποία υφίσταται ζήτηση από πλευράς καταναλωτών²⁸.

Ένας τομέας του οποίου η σπουδαιότητα αυξάνεται στο σημείο διεπαφής μεταξύ βιομηχανικής ιδιοκτησίας και δικαίου του ανταγωνισμού είναι η τυποποίηση (καθορισμός προτύπων). Γενικά, η τυποποίηση συμβάλλει θετικά στην καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, για να αποφεύγονται ενδεχόμενες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, η τυποποίηση πρέπει να πραγματοποιείται με ανοικτό και διαφανή τρόπο²⁹. Ένα παράδειγμα στρέβλωσης μπορεί να είναι η λεγόμενη «*patent ambush*» (ενέδρα μέσω διπλώματος ευρεσιτεχνίας), στην οποία ο κύριος ιδιοκτήτης τεχνολογίας που είναι απαραίτητη για ένα πρότυπο εξασφαλίζει εκ των υστέρων (δηλ. μετά τον καθορισμό του προτύπου) τεχνητά διογκωμένο κέρδος για την προστατευόμενη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας τεχνολογία του, αποκρύπτοντας σκοπίμως την ευρεσιτεχνία του κατά τη διαδικασία τυποποίησης.

Οι κανόνες των οργανισμών τυποποίησης μπορεί να προβλέπουν υποχρέωση γνωστοποίησης εκ των προτέρων (δηλ. πριν τον καθορισμό ενός πρότυπου) των βασικών αιτήσεων για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή/και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν εκδοθεί ή υποχρέωση ανάληψης δεσμεύσεων για χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης των απαραίτητων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας υπό δίκαιους, εύλογους και μη διακριτικούς όρους (γνωστούς με το αγγλικό αρκτικόλεξο FRAND)³⁰. Ορισμένοι φορείς έχουν επίσης υιοθετήσει κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους οι κάτοχοι δυνητικά απαραίτητων τεχνολογιών για ένα πρότυπο δηλώνουν το ανώτατο ύψος δικαιωμάτων εκμετάλλευσης που θα χρεώνουν, εάν η τεχνολογία τους επιλεγεί για να ενσωματωθεί στο πρότυπο. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να εφαρμόσουν ουσιαστικά τις πολιτικές αυτές.

Οι κανόνες που απαιτούν εκ των προτέρων γνωστοποίηση του ανώτατου ύψους δικαιωμάτων εκμετάλλευσης δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως πρόφαση για αθέμιτες συζητήσεις σχετικά με τις τιμές. Ωστόσο, δεν είναι, αυτές καθαυτές, αντίθετες με τον ανταγωνισμό. Όντως, υπό τις κατάλληλες περιστάσεις, θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν έντονα τον ανταγωνισμό, καθιστώντας δυνατό έναν ανταγωνισμό εκ των προτέρων με βάση τόσο την τεχνική αξία όσο και την τιμή μιας τεχνολογίας. Στο σενάριο αυτό, ο καταναλωτής θα είναι ο τελικός ωφελημένος, δεδομένου ότι ο εκ των προτέρων ανταγωνισμός δεν θα επέτρεπε θα

²⁸ Απόφαση του Πρωτοδικείου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, Microsoft Corp. κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υπόθεση T-201/04.

²⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 σε συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, ΕΕ C 3 της 6.1.2003, σ. 2.

³⁰ Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνεργασία μεταξύ των CEN, Cenelec και ETSI και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών, οι οποίες υπεγράφησαν στις 28 Μαρτίου 2003, ΕΕ C 91 της 16.4.2003, σ. 7.

χρεώνεται εκ των υστέρων μια τεχνητά διογκωμένη τιμή. Ασχέτως αυτού, δεν είναι εν γένει μέλημα του δικαίου του ανταγωνισμού να διατυπώνει εικασίες σχετικά με τη συγκεκριμένη πολιτική βιομηχανικής ιδιοκτησίας ενός οργανισμού τυποποίησης, αλλά να προσφέρει κατευθύνσεις ως προς το ποια στοιχεία ενδέχεται να είναι ή όχι αντίθετα με τον ανταγωνισμό. Εναπόκειται στη βιομηχανία να επιλέξει ποιο καθεστώς εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες της εντός των παραμέτρων αυτών³¹.

Η Επιτροπή:

- θα αναθέσει διερευνητική μελέτη που θα αναλύσει την αλληλεπίδραση μεταξύ δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και προτύπων ως προς την προώθηση της καινοτομίας³²

- θα εκδώσει το πρώτο τρίμηνο του 2009 συμβουλευτικό έγγραφο σχετικά με την τυποποίηση στον τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνιών (ΤΠΕ), το οποίο θα διαλαμβάνει και τον τρόπο με τον οποίο τα πρότυπα σχετίζονται με τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας στον τομέα.

4. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)³³ αντιπροσωπεύουν το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων, προσφέροντας 85 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη. Η επιτυχής εκμετάλλευση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας μπορεί να αποτελέσει τον απαραίτητο μοχλό για την ευημερία των ΜΜΕ. Ωστόσο, οι ΜΜΕ συχνά δεν αξιοποιούν πλήρως τις ευκαιρίες εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας³⁴. Έρευνες υποδεικνύουν ότι χρησιμοποιούν λιγότερο τα τυπικά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και στηρίζονται αντίθετα σε άλλες μεθόδους προστασίας, όπως το εμπορικό απόρρητο ή εμπορικά πλεονεκτήματα. Όταν αυτό οφείλεται σε έλλειψη ενημέρωσης ή στήριξης, δεν είναι επιθυμητό και τονίζει την ανάγκη άμεσης λήψης πολιτικών μέτρων.

4.1. Βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Το υψηλό κόστος αναφέρεται συχνά από τις ΜΜΕ ως ο λόγος που δεν διαθέτουν τυπικά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Αντίθετα με τα σήματα και τα σχέδια και υποδείγματα, οι ΜΜΕ δεν μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των εθνικών και του κοινοτικού καθεστώτος για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η θέση σε ισχύ της συμφωνίας του Λονδίνου³⁵ την 1η Μαΐου 2008 θα βοηθήσει τις ΜΜΕ να επωφεληθούν από την ενιαία αγορά, χάρη στη μείωση του κόστους μετάφρασης για τα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας³⁶. Αλλά

³¹ Για παράδειγμα, υπό ορισμένες περιστάσεις, άδειες δωρεάν εκμετάλλευσης μπορεί να είναι αποτελεσματικές στην προώθηση της ευρείας υιοθέτησης των προτύπων σε τομείς όπου υπάρχουν ισχυρά φαινόμενα δικτύωσης.

³² «Για μεγαλύτερη στήριξη της καινοτομίας μέσω της τυποποίησης στην Ευρώπη», COM(2008) 133 τελικό.

³³ Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36.

³⁴ «Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισαβόνας - Σύγχρονη πολιτική για τις ΜΜΕ με στόχο την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης», COM(2005) 551 τελικό.

³⁵ Συμφωνία της 17ης Οκτωβρίου 2000 για την εφαρμογή του άρθρου 65 της σύμβασης για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας (EPC), ΕΕ του ΕΓΔΕ 549 του 2001.

³⁶ Βλ. <http://www.epo.org/patents/law/legislative-initiatives/epc2000.html>

υπάρχει πολύ μεγάλο περιθώριο βελτίωσης με ένα οικονομικό, προσιτό κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας³⁷, το οποίο απετέλεσε και πάλι αίτημα των ΜΜΕ κατά τη διαβούλευση για τον «νόμο για τις μικρές επιχειρήσεις»³⁸. Ο «νόμος για τις μικρές επιχειρήσεις» καθόρισε, ως μία από τις δέκα αρχές που τον διέπουν, ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τις ΜΜΕ να επωφελούνται περισσότερο από τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενιαία αγορά, συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της πρόσβασής τους σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας και σήματα.

Άλλες προτεινόμενες λύσεις είναι η παροχή κινήτρων για τις ΜΜΕ, όπως έρευνες για τη στάθμη της τεχνικής και επιδοτήσεις για τις πρώτες 10 αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας³⁹, τα οποία θα μπορούσαν να αυξήσουν την αξιοποίηση της προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Θα ήταν δικαιολογημένη μια έρευνα⁴⁰ με αντικείμενο κατά πόσον θα ήταν πιο αποτελεσματικό να μειωθεί το κόστος για όλες τις ΜΜΕ (π.χ. με μείωση των τελών διεκπεραίωσης⁴¹), να προσφερθούν στοχευμένες επιδοτήσεις⁴² ή κίνητρα με τη μείωση της φορολογίας των εισοδημάτων που αποφέρουν οι άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας⁴³.

Η Επιτροπή

- εξακολουθεί να εργάζεται για ένα αποδοτικό και οικονομικό, υψηλής ποιότητας και παρέχον ασφάλεια δικαίου σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο θα περιλαμβάνει κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και ενιαία δικαιοδοσία για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε ολόκληρη την ΕΕ

- θα διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να σχεδιαστεί η διάρθρωση των τελών για το μελλοντικό κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση των ΜΜΕ.

Έως ότου θεσπιστεί το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται, τηρώντας το κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την Έρευνα και Ανάπτυξη και την Καινοτομία⁴⁴:

- να αξιοποιούν τις διατάξεις για την υποστήριξη των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

³⁷ «Ενίσχυση του συστήματος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη», COM(2007) 165 τελικό – βλ. παράρτημα II και αναφορές σε υπολογισμούς για μειώσεις κόστους που προσφέρει η συμφωνία του Λονδίνου και το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

³⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm#aa

³⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf

⁴⁰ «A memorandum on removing barriers for a better use of the IPR system by SMEs»: Έκθεση προοριζόμενη για τη Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, Ιούνιος 2007, στη διεύθυνση http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/IPR_Expert_group_report_final_23_07_07.pdf

⁴¹ Οι μικρές οντότητες μπορούν να εξασφαλίζουν μείωση των τελών κατά 50% βάσει της νομοθεσίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας των ΗΠΑ, βλ.

http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/mpep_e8r6_appxl.pdf

⁴² Για παράδειγμα, επιδότηση όσων υποβάλλουν για πρώτη φορά αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας (π.χ. «service 1er brevet» του OSEO Innovation στη Γαλλία ή «INSTI-KMU-Patentaktion» στη Γερμανία) ή δυνατότητα περαιτέρω επιδοτήσεων (π.χ. «IPAS service» στην Ιρλανδία).

⁴³ Ορισμένες χώρες προβλέπουν μειώσεις του φόρου εισοδήματος για τα έσοδα που προέρχονται από άδειες εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

⁴⁴ ΕΕ C 323 της 30.12.2006, σ. 1

- να διερευνούν τρόπους με τους οποίους, εντός του πλαισίου αυτού, οι ΜΜΕ μπορούν να χρησιμοποιούν καλύτερα τα δικαιώματα, όπως είναι η μείωση των τελών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή η παροχή φορολογικών κινήτρων για την προώθηση των δραστηριοτήτων χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης.

4.2. Βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις διαδικασίες επίλυσης διαφορών

Οι ΜΜΕ συχνά διαθέτουν περιορισμένους πόρους για προσφυγή στη δικαιοσύνη, ιδίως όσον αφορά δίκες για διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Μια προσιτή από άποψη κόστους, αποδοτική και αξιόπιστη ενοποιημένη δικαιοδοσία για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε ολόκληρη την ΕΕ θα ήταν μια προφανής και ιδιαίτερα αποτελεσματική λύση.

Μια άλλη προτεινόμενη λύση είναι η ασφάλιση για δίκες που αφορούν διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η πλέον πρόσφατη μελέτη για το θέμα αυτό που εκπόνησε η Επιτροπή⁴⁵ αξιολόγησε τη σκοπιμότητα ενός μικρού αριθμού συστημάτων. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο ένα υποχρεωτικό σύστημα θα ήταν βιώσιμο οικονομικά. Ωστόσο, το πόρισμα αυτό αμφισβητείται από πρόσφατη εργασία σχετικά με την ίδρυση εθελοντικών συστημάτων. Επομένως, η Επιτροπή θα παρακολουθήσει τις νεότερες εξελίξεις στον τομέα αυτό.

Οι εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών (ADR), ιδίως η διαμεσολάβηση, μπορούν να συμπληρώσουν το δικαστικό σύστημα και να αποτελέσουν βιώσιμη εναλλακτική λύση, τόσο για τις ΜΜΕ όσο και για τις μεγαλύτερες εταιρείες, εφόσον είναι ταχείς, αξιόπιστοι και οικονομικοί. Η οδηγία 2008/52/ΕΚ⁴⁶ προσφέρει ένα πλαίσιο για διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές διαφορές. Διευκολύνει την πρόσβαση σε μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, αντιμετωπίζοντας βασικά ζητήματα της σχέσης μεταξύ διαμεσολάβησης και αστικών διαδικασιών και παρέχοντας χρήσιμα εργαλεία για την προώθηση της διαμεσολάβησης. Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης την εφαρμογή υψηλών προτύπων διαμεσολάβησης στις εγχώριες διαφορές και υποστηρίζει τη χρήση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Δεοντολογίας για τους Διαμεσολαβητές⁴⁷ με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας και της συνέπειας των υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

Στο πλαίσιο των εργασιών σχετικά με το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και το ενοποιημένο δικαιοδοτικό σύστημα για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, διερευνάται η σκοπιμότητα δημιουργίας ενός κέντρου διαιτησίας και διαμεσολάβησης για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε κοινοτικό επίπεδο, το οποίο θα ασχολείται με υποθέσεις που δεν αφορούν θέματα εγκυρότητας. Το κέντρο αυτό, το οποίο θα συμπληρώνει τους μηχανισμούς ADR για διπλώματα ευρεσιτεχνίας εκτός του κοινοτικού πλαισίου, θα μπορούσε να εξασφαλίσει εγγύτητα και ευκολότερη πρόσβαση των ΜΜΕ σε διαφορές που αφορούν διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Το κέντρο θα κατάρτιζε κοινοτικό κατάλογο διαμεσολαβητών και διαιτητών, οι οποίοι θα μπορούν να βοηθούν τα μέρη στη διευθέτηση της διαφοράς τους. Αν και δεν θα είναι υποχρεωτική η προσφυγή σε εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, ένας δικαστής του ενοποιημένου δικαιοδοτικού οργάνου για διπλώματα ευρεσιτεχνίας θα ερευνά

⁴⁵ «The possible introduction of an insurance against costs for litigation in patent cases» των CJA Consultants Ltd στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/studies/pli_report_en.pdf - μια μελέτη παρακολούθησης.

⁴⁶ Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 136 της 25.5.2008, σ. 3.

⁴⁷ Βλ. http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm

από κοινού με τα μέρη τις δυνατότητες διευθέτησης της διαφοράς μέσω του κέντρου διαιτησίας και διαμεσολάβησης.

Η Επιτροπή

- θα διερευνήσει με ποιους τρόπους η διαμεσολάβηση και η διαιτησία μπορούν να ενθαρρυνθούν και να διευκολυνθούν περαιτέρω στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων εργασιών για την καθιέρωση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος επίλυσης διαφορών για διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Τα κράτη μέλη

- ενθαρρύνονται στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας να παρέχουν επαρκή υποστήριξη στις ΜΜΕ, ώστε να επιβάλλουν την τήρηση των οικείων δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

4.3. Ποιοτική στήριξη των ΜΜΕ για τη διαχείριση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

Παρά τον μεγάλο αριθμό χρηματοδοτούμενων από δημόσια κονδύλια υπηρεσιών στην Ευρώπη που παρέχουν υποστήριξη στις ΜΜΕ, σχετικά λίγες μπορούν να περιγραφούν ως «υψηλών επιδόσεων», αν και υπάρχουν ορισμένες «νησίδες» καλά σχεδιασμένων προγραμμάτων⁴⁸. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους, θα πρέπει, από κοινού με τα άλλα στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας, να περιλαμβάνονται ως αναπόσπαστο τμήμα στο επιχειρηματικό σχέδιο των εταιρειών. Η ποιοτική στήριξη των ΜΜΕ για τη διαχείριση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας πρέπει να προσαρμόζεται στις ατομικές τους ανάγκες. Αυτό απαιτεί τον σπάνιο συνδυασμό τεχνικής, νομικής και επιχειρηματικής εμπειρογνώσιας. Η πρωτοβουλία «train-the-trainer» του έργου «ip4inno»⁴⁹ καταρτίζει εκπαιδευτές ειδικευμένους στα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, οι οποίοι ακολούθως διαδίδουν τις γνώσεις τους στους κύκλους των επιχειρηματικών συμβούλων. Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες των ΜΜΕ μπορούν επίσης να αξιοποιούν καλύτερα τη δική τους εμπειρογνώσια. Τα εθνικά γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και οι οργανισμοί τεχνολογίας/ανάπτυξης, αν συνεργάζονται, μπορούν να δημιουργήσουν συνεργίες συνδυάζοντας την τεχνική/νομική και επιχειρηματική τους εμπειρογνώσια. Σκοπός του έργου «IP-Base» είναι να προωθήσει την κατάρτιση νέων ενεργειών ευαισθητοποίησης και υποστηρικτικών υπηρεσιών. Βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ εθνικών γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τοπικών δομών καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου «Enterprise Europe Network».

Οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ, για να επιβιώσουν και να ευημερήσουν, χρειάζεται να δραστηριοποιούνται σε αυξανόμενο βαθμό σε αγορές εκτός της ΕΕ. Η σθεναρή προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας («ΔΔΙ») είναι ζωτικής σημασίας για τις ΜΜΕ, προκειμένου αυτές να αξιοποιήσουν πλήρως τις νέες εμπορικές ευκαιρίες. Η Επιτροπή θα διευρύνει τη βοήθεια για εταιρείες σε τρίτες χώρες. Για παράδειγμα, στην Κίνα, έχει εγκατασταθεί ένα γραφείο υποστήριξης για θέματα ΔΔΙ, το οποίο παρέχει επιχειρηματικές συμβουλές σχετικά με τα ΔΔΙ και τους τρόπους επιβολής της τήρησής τους. Αυτή η πιλοτική

⁴⁸ «Benchmarking National and Regional Support Services for SMEs in the Field of Intellectual and Industrial Property» στη διεύθυνση

http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/Benchmarking-Report-SME.pdf

⁴⁹ Βλ. <http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=63&parentID=54>

ενέργεια θα αξιολογηθεί, για να αποφασιστεί εάν η στήριξη πρέπει να συνεχιστεί σε πιο μακροπρόθεσμη βάση, να διευρυνθεί ή να τροποποιηθεί για να καλύπτει τις μελλοντικές ανάγκες των ΜΜΕ.

Η Επιτροπή

- θα αξιολογήσει το γραφείο υποστήριξης για θέματα ΔΔΙ στην Κίνα με στόχο να παρέχει βελτιστοποιημένες υποστηρικτικές υπηρεσίες σχετικά με τα ΔΔΙ σε ΜΜΕ σε τρίτες χώρες και να κρίνει τις δυνατότητες συνεχούς και διευρυμένης υποστήριξης.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται

- να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση όλων των επιχειρήσεων και ερευνητών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, σχετικά με τη διαχείριση των στοιχείων διανοητικής ιδιοκτησίας.

5. ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ - ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ/ΑΠΟΜΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ

Η προστασία νέων καινοτομιών μέσω της διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να συνοδεύεται από αποτελεσματικούς μηχανισμούς επιβολής. Η παραποίηση/απομίμηση και η πειρατεία έχουν φθάσει σε ανησυχητικά επίπεδα με σημαντικές συνέπειες για την καινοτομία, την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ και ενέχουν κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των ευρωπαίων πολιτών. Παγκοσμίως, το διεθνές εμπόριο προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας κατά το 2005 εκτιμήθηκε σε 200 δισεκατομμύρια USD⁵⁰. Η παραποίηση/απομίμηση και η πειρατεία αποτελούν ένα τεράστιο φαινόμενο, το οποίο θεωρείται ότι αυξάνεται σε απόλυτη αξία και αναλογικά με το παγκόσμιο ΑΕΠ, ακολουθώντας τις τάσεις του διεθνούς εμπορίου. Υπάρχει, ως εκ τούτου, οξεία ανάγκη έντονης δράσης, τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και σε τρίτες χώρες, για να προστατευθούν οι ευρωπαϊκές εταιρείες και οι επενδύσεις τους στον τομέα της καινοτομίας.

5.1. Αποτελεσματική επιβολή μέσω της κοινοτικής νομοθεσίας

Εντός της ενιαίας αγοράς, η οδηγία για την επιβολή⁵¹ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της συμβολής της ΕΕ στην καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας. Η ορθή μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και η εφαρμογή στην πράξη είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της. Η Επιτροπή βοηθά στον συντονισμό των εκθέσεων υλοποίησης των κρατών μελών, οι οποίες απαιτείται να υποβληθούν έως τις 29 Απριλίου 2009.

Τα μέτρα ποινικού δικαίου αποτελούν επίσης, στις κατάλληλες περιπτώσεις, ένα μέσο επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι διαφορές στην εφαρμογή των ποινικών διαδικασιών και των ποινών δημιουργούν ανισότητες στο επίπεδο προστασίας που προσφέρεται στους κατόχους των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή εξακολουθεί να πιστεύει ότι τα κράτη μέλη χρειάζεται να καθιερώσουν αποτελεσματικά μέτρα ποινικού δικαίου.

⁵⁰ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, «The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy» 4/6/07 DSTI/IND(2007)9/PART4/REV1.

⁵¹ Οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ΕΕ L 157 της 30.4. 2004, σ. 16.

Στις περιπτώσεις που ένα δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι έχουν παραβιαστεί δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η αναγκαστική εκτέλεση της δικαστικής απόφασης ή της διάταξης δεν πρέπει να ενέχει σημαντικές δυσκολίες για τον κάτοχο των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή εξετάζει τρόπους απλούστευσης της διασυνοριακής εκτέλεσης στο πλαίσιο της αναθεώρησης του κανονισμού «Βρυξέλλες Ι»⁵². Ένα από τα στοιχεία που μελετώνται είναι η κατάργηση της απαίτησης να κηρύσσεται η απόφαση εκτελεστή⁵³ ως προϋπόθεση για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης εκδοθείσας σε άλλο κράτος μέλος.

Η Επιτροπή

- θα εξασφαλίσει την πλήρη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο και την ουσιαστική εφαρμογή της οδηγίας για την επιβολή (2004/48/EK)

- θα εξετάσει τρόπους βελτίωσης της διασυνοριακής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων στο πλαίσιο της αναθεώρησης του κανονισμού «Βρυξέλλες Ι».

5.2. Πρωτοβουλίες για τη λήψη μέτρων στα σύνορα

Στα σύνορα της Κοινότητας, τα εμπορεύματα για τα οποία υπάρχει υπόνοια ότι αντιβαίνουν σε ΔΔΙ υπόκεινται σε κατάσχεση βάσει της τελωνειακής νομοθεσίας⁵⁴. Για να είναι αποτελεσματικό το εν λόγω μέτρο καταστολής, οι κάτοχοι ΔΔΙ πρέπει να συνεργάζονται πλήρως με τις τελωνειακές αρχές και να ανταλλάσσουν δεδομένα τα οποία θα επιτρέψουν ακολούθως στις τελωνειακές αρχές να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα σε σχέση με ύποπτα φορτία. Η συνεργασία αυτή είναι ένας από τους πυλώνες του σχεδίου δράσης για την απόκριση των τελωνειακών αρχών με στόχο την πάταξη της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας, το οποίο θεσπίστηκε από την Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2005⁵⁵ και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει προσεχώς τα αποτελέσματα της εφαρμογής του και σκοπεύει να δρομολογήσει στη συνέχεια νέο σχέδιο τελωνειακής δράσης, το οποίο θα θεμελιώνεται στα επιτεύγματα του πρώτου σχεδίου. Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του τελωνειακού κώδικα με σκοπό τη βελτίωση των ελέγχων χάριν της ασφάλειας και της προστασίας παρέχουν νέες δυνατότητες για την ταχεία διάδοση πληροφοριών σχετικά με τη διακίνηση εμπορευμάτων υψηλού κινδύνου. Οι δυνατότητες αυτές θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρο.

Ο αριθμός υποθέσεων με τις οποίες ασχολήθηκαν οι τελωνειακές αρχές και οι οποίες αφορούσαν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας αυξήθηκε κατά 15% και πλέον το 2007, ξεπερνώντας τις 43.000 υποθέσεις⁵⁶. Η επιβολή της τελωνειακής νομοθεσίας

⁵² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 12 της 16.1.2001, σ. 1.

⁵³ Στις περιπτώσεις που υπάρχει απαίτηση κήρυξης της εκτελεστότητας, μια δικαστική απόφαση που εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος και είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος αυτό είναι εκτελεστή σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον έχει κηρυχθεί εκτελεστή εκεί.

⁵⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1383/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την παρέμβαση των τελωνειακών αρχών έναντι εμπορευμάτων που είναι ύποπτα ότι παραβιάζουν ορισμένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται έναντι των εμπορευμάτων που διαπιστώνεται ότι παραβιάζουν παρόμοια δικαιώματα, ΕΕ L 328 της 30.10.2004, σ.16.

⁵⁵ "Η αντίδραση των τελωνειακών αρχών στις πλέον πρόσφατες τάσεις όσον αφορά τις πρακτικές παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας" COM(2005) 479 τελικό.

⁵⁶ Βλ. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics2007.pdf

έχει αποφέρει αξιόλογα αποτελέσματα, αλλά ασφαλώς συνιστά μόνο ένα μέρος της λύσης του προβλήματος. Έχει καθοριστική σημασία να συνοδευθεί η συγκεκριμένη μορφή δράσης από ενέργειες για την αποτροπή της διανομής και, εν τέλει, της παραγωγής εμπορευμάτων που αντιβαίνουν σε ΔΔΙ. Πέραν αυτού, γίνεται δεκτό ότι έχει ουσιώδη σημασία η συνέχιση της συνεργασίας με τις τελωνειακές αρχές των χωρών παραγωγής. Για τον σκοπό αυτό, ήδη καταρτίζεται σε συνεργασία με τις κινεζικές αρχές κοινό σχέδιο τελωνειακής δράσης με σκοπό την πάταξη της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας. Το εν λόγω σχέδιο αναμένεται να οριστικοποιηθεί το 2008.

Συγχρόνως, η καθιέρωση ενιαίου κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, που θα παρέχει πλήρη γεωγραφική προστασία χωρίς νομικά κενά, θα καταστήσει πιο αποτελεσματική την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της αντιγραφής προϊόντων τα οποία έχουν κατοχυρωθεί με διπλώματα ευρεσιτεχνίας από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Τούτο θα συμβάλλει στην αποτροπή της εισροής προϊόντων παραποίησης/απομίμησης στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά και θα διευκολύνει την κατάσχεσή τους από τις τελωνειακές αρχές σε όλα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, καθώς και την απόσυρσή τους από την αγορά οπουδήποτε και αν έχουν διοχετευθεί σε διαύλους διανομής.

Η Επιτροπή

- θα επιδιώξει να εξασφαλισθεί η πλήρης αξιοποίηση από τους κατόχους δικαιωμάτων και τις τελωνειακές αρχές των μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών ούτως ώστε να τίθεται στο στόχαστρο η υψηλού κινδύνου διακίνηση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης
- θα επεξεργασθεί νέο σχέδιο δράσης για την απόκριση των τελωνειακών αρχών με στόχο την πάταξη της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας
- θα επεξεργασθεί κοινό σχέδιο δράσης για την πάταξη της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας σε συνεργασία με τις τελωνειακές αρχές της Κίνας εντός του 2008.

5.3. Συμπληρωματικές δράσεις μη νομοθετικού χαρακτήρα

Η αποτελεσματική επιβολή της νομοθεσίας προϋποθέτει τη βελτίωση των δικτύων που υπάρχουν μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, μεταξύ των διαφόρων εθνικών αρχών στα κράτη μέλη, καθώς και μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Επίσης είναι αναγκαία η βελτίωση της ευαισθητοποίησης γύρω από τη βλάβη που προκαλεί η παραποίηση/απομίμηση και η πειρατεία. Οι καταναλωτές ενίοτε ταυτίζουν τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης με τα φθηνά ρούχα ή προϊόντα πολυτελείας, αλλά αγνοούν τους κινδύνους που εγκυμονούν για την υγεία και την ασφάλεια τα φάρμακα, τα προϊόντα ατομικής φροντίδας και τα εξαρτήματα ηλεκτρονικών συσκευών και αυτοκίνητων οχημάτων όταν δεν είναι γνήσια. Εκτός αυτού, είναι ελλιπής η ενημέρωση για τη σχέση που υφίσταται μεταξύ προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και φοροδιαφυγής, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καρτέλ ναρκωτικών, παραστρατιωτικής δράσης, συμμοριών οργανωμένου εγκλήματος και παιδικής εργασίας. Η ιδέα της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με τη σπουδαιότητα των δικαιωμάτων δημιουργού για τη διαθεσιμότητα περιεχομένου επικροτείται ευρέως ως μέθοδος καταπολέμησης της πειρατείας⁵⁷. Η τακτική της «μηδενικής ανοχής» από την πλευρά του κράτους έναντι της

⁵⁷

"Σχετικά με επιγραμμικό δημιουργικό περιεχόμενο στην ενιαία αγορά" COM(2007) 836 τελικό

παραβίασης των ΔΔΙ θα συνέτεινε στη βελτίωση της επιβολής τους προς όφελος των κατόχων των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ⁵⁸.

Με στόχο τη βελτίωση των δικτύων ανταλλαγής απόρρητων πληροφοριών, η Επιτροπή θα εργασθεί από κοινού με τα κράτη μέλη και θα μελετήσει τρόπους για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της συλλογής και τεκμηρίωσης πληροφοριών σχετικά με παράνομες δραστηριότητες. Στο εσωτερικό των διαφόρων κρατών μελών, η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών είναι ικανή να ενισχύσει τον συντονισμό μεταξύ των βασικών παραγόντων, στους οποίους συγκαταλέγονται οι τελωνειακές αρχές, η αστυνομία, οι επιθεωρητές εμπορίου, οι εισαγγελείς, οι οργανισμοί διανοητικής ιδιοκτησίας και τα δικαστήρια. Θα ήταν δυνατό να συγκροτηθεί ένα αποτελεσματικό δίκτυο διοικητικής διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, με στόχο τη διευκόλυνση της ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών. Το δίκτυο αυτό μπορεί να στηριχθεί στα υφιστάμενα συστήματα, όπως το σύστημα πληροφόρησης της εσωτερικής αγοράς⁵⁹, που θα μπορούσε να χρησιμεύσει για τη διάχυση πληροφοριών σχετικά με προϊόντα παραποίησης/απομίμησης.

Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορεί ομοίως να συμβάλει στη βελτίωση της επιβολής. Η Επιτροπή θα εξετάσει τον βαθμό στον οποίον μία συμφωνία μεταξύ των διαφόρων κλάδων της οικονομίας είναι δυνατό να μεθοδευθεί σε επίπεδο ΕΕ με στόχο την πάταξη της μεγάλης κλίμακας παράνομης μεταφόρτωσης υλικού που καλύπτεται από δικαιώματα δημιουργού, με την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της ανάγκης διαφύλαξης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των συνεπειών που οι δικτυακοί τόποι ανταλλαγής αρχείων έχουν για τη βιομηχανία της δημιουργίας. Επίσης θα μπορούσε να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων σε επίπεδο ΕΕ ως ένα βήμα για την εξάλειψη της πώλησης προϊόντων παραποίησης/απομίμησης μέσω του Διαδικτύου.

⁵⁸ Σχετικά με τις συνέπειες της παραποίησης/απομίμησης για τις ΜΜΕ της ΕΕ και επισκόπηση των διαφόρων κρατικών και ιδιωτικών πρωτοβουλιών για την επιβολή των ΔΔΙ και των σχετικών μέσων, βλ. http://www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf at

⁵⁹ Βλ. <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5637>

Η Επιτροπή

- θα εξετάσει τη δυνητική συμβολή της ανάληψης επιπλέον ενεργειών ευαισθητοποίησης για την αλλαγή του τρόπου με τον οποίον οι πολίτες αντιλαμβάνονται τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών
- θα μελετήσει τρόπους βελτίωσης της συλλογής πληροφοριών, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η καθιέρωση ολοκληρωμένης τεκμηρίωσης ως θεμέλιο για καλύτερα στοχευμένες ενέργειες επιβολής της νομοθεσίας
- θα εργασθεί για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ όλων των παραγόντων που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας στο εσωτερικό εκάστου κράτους μέλους με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας των ενεργειών σε εθνικό επίπεδο
- θα διερευνήσει λύσεις ενόψει της συγκρότησης αποτελεσματικού δικτύου διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών ούτως ώστε να είναι δυνατή η ανάληψη δράσης ευρωπαϊκής εμβέλειας
- θα καταβάλει προσπάθεια για τη διευκόλυνση της σύναψης συμφωνιών δημόσιου/ιδιωτικού τομέα στον τομέα της καταπολέμησης των παραβιάσεων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας
- θα επιδιώξει να μεσολαβήσει με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των διαφόρων κλάδων της οικονομίας σε επίπεδο ΕΕ για τον περιορισμό της διακίνησης μέσω του Διαδικτύου η οποία σχετίζεται με την πειρατεία και με την πώληση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης.

Τα κράτη μέλη καλούνται, εντός του πεδίου εφαρμογής της στρατηγικής της Λισαβόνας, να εξασφαλίσουν την παροχή επαρκών πληροφοριών και πόρων στις αρχές επιβολής της νομοθεσίας έτσι ώστε να είναι δυνατή η εποικοδομητική συνεργασία με τους κατόχους δικαιωμάτων για την καταπολέμηση των παραβιάσεων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

6. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

6.1. Μεταρρύθμιση της νομοθεσίας περί σημάτων

Η συναφθείσα στο πλαίσιο του WIPO συνθήκη της Σιγκαπούρης για το δίκαιο των σημάτων⁶⁰ του 2006 στηρίζεται στη συνθήκη του 1994 για το δίκαιο των σημάτων και αποσκοπεί στη συγκρότηση σύγχρονου και δυναμικού διεθνούς πλαισίου για την εναρμόνιση των διοικητικών διαδικασιών καταχώρησης σημάτων. Η εν λόγω συνθήκη λαμβάνει υπόψη τις νέες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας επικοινωνιών, προβλέπει μέτρα απαλλαγής για τις προθεσμίες και αναγνωρίζει ρητώς τα μη παραδοσιακά ορατά σήματα και τα μη ορατά σήματα, όπως τα ηχητικά ή γευστικά σήματα. Επίσης περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις για την

⁶⁰ Βλ. <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/singapore/>

παροχή στις αναπτυσσόμενες χώρες τεχνικής βοήθειας ούτως ώστε να μπορέσουν αυτές να αξιοποιήσουν πλήρως τις διατάξεις της συνθήκης. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία μπορεί να επωφεληθεί από την επιτυχή συμφωνία της συνθήκης μόνο με την κύρωσή της ή με την προσχώρηση σε αυτήν των κρατών μελών της ΕΕ και της ΕΚ.

Η Επιτροπή θα προετοιμάσει το έδαφος για την προσχώρηση της ΕΚ στη συνθήκη της Σιγκαπούρης για το δίκαιο των σημάτων και παροτρύνει τα κράτη μέλη να την κυρώσουν.

6.2. Πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Η εναρμόνιση της νομοθεσίας περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας θα μπορούσε να καταστήσει ευκολότερη την κατοχύρωση εφευρέσεων από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις με διπλώματα ευρεσιτεχνίας εκτός των συνόρων της ΕΕ. Αρχής γενομένης το 1970, η Συνθήκη συνεργασίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (συνθήκη PCT)⁶¹ παρέχει μία οδό για την παγκόσμια κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών μέσω ενιαίας διεθνούς αίτησης. Οι διατάξεις σχετικά με τις σχετικές διατυπώσεις έχουν εναρμονισθεί σε μεγάλο βαθμό με τη Συνθήκη για το δίκαιο ευρεσιτεχνίας⁶² του 2000, αλλά δεν έχει πραγματοποιηθεί ουσιαστική πρόοδος για την επίτευξη συμφωνίας με αντικείμενο μια συνθήκη για τις ουσιαστικές διατάξεις του δικαίου ευρεσιτεχνίας (συνθήκη SPLT). Ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες έχουν εκφράσει επιφυλάξεις, επισημαίνοντας ότι το όποιο σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας πρέπει να λαμβάνει επαρκώς υπόψη τα συμφέροντά τους. Αλλά και μεταξύ των βιομηχανικών χωρών εξακολουθούν να υπάρχουν καίριες διαφορές σε σχέση με το ισχύον σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Στις ΗΠΑ, η κυριότητα επί μιας ευρεσιτεχνίας απονέμεται στο πρώτο φυσικό πρόσωπο που δημιουργήσει μια εφεύρεση, ενώ αντίθετα στην Ευρώπη η κυριότητα απονέμεται στον πρώτο που υποβάλλει αίτηση για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Άλλες διαφορές είναι: η προ της υποβολής αίτησης περίοδος χάριτος που ισχύει στις ΗΠΑ και κατά την οποία είναι δυνατή η κοινολόγηση πληροφοριών χωρίς να θίγονται τυχόν μεταγενέστερες αιτήσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας· και η απουσία υποχρέωσης για τη δημοσίευση όλων των αιτήσεων που εκκρεμούν στις ΗΠΑ 18 μήνες από την ημερομηνία υποβολής ή προτεραιότητας της αίτησης. Στο πλαίσιο του Διατλαντικού Οικονομικού Συμβουλίου, η Επιτροπή θα εργασθεί από κοινού με τα κράτη μέλη της ΕΕ για τον καθορισμό των επόμενων βημάτων με στόχο την εναρμόνιση της διεθνούς νομοθεσίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Η εναρμόνιση των ουσιαστικών διατάξεων της νομοθεσίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας θα συνεπαγόταν απλούστευση της διεκπεραίωσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και διευκόλυνση της επέκτασης της κατανομής εργασίας μεταξύ των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και θα μπορούσε, σε τελική ανάλυση, να οδηγήσει στην αμοιβαία αναγνώριση χορηγηθέντων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας μεταξύ γραφείων. Η Ευρώπη έχει την ευθύνη να διασφαλίσει ότι τα πολυμερή πλαίσια κανόνων θα συμπεριλαμβάνουν υψηλά ποιοτικά πρότυπα για τη δυνατότητα ευρεσιτεχνιακής κατοχύρωσης.

⁶¹ Βλ. <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/>

⁶² Βλ. <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/plt/index.html>

Η Επιτροπή θα εργασθεί από κοινού με τα κράτη μέλη της ΕΕ με στόχο την εναρμόνιση της διεθνούς νομοθεσίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τόσο στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με αντικείμενο μια συνθήκη για τις ουσιαστικές διατάξεις του δικαίου ευρεσιτεχνίας όσο και στο πλαίσιο του Διατλαντικού Οικονομικού Συμβουλίου.

6.3. Επιβολή της τήρησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε τρίτες χώρες

Καθώς το θέμα αφορά ένα πρωταρχικής σημασίας ανταγωνιστικό εφόδιο των επιχειρήσεων της ΕΕ, υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία για την ογκούμενη κατάχρηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε τρίτες χώρες. Με βάση τη στρατηγική του 2004 για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στις τρίτες χώρες⁶³, η Επιτροπή υπογράμμισε την ανάγκη ενίσχυσης του έργου που καταβάλλεται για την επιβολή των δικαιωμάτων αυτών και της συνεργασίας με μια σειρά χωρών πρώτης προτεραιότητας⁶⁴, ο προσδιορισμός των οποίων γίνεται βάσει αυτοτελούς μελέτης⁶⁵ και υπόκειται σε τακτική επικαιροποίηση. Οι δράσεις με χώρες πρώτης προτεραιότητας περιλαμβάνουν την ενίσχυση της συνεργασίας με χώρες που ακολουθούν παρεμφερή προσέγγιση του θέματος, τη συγκρότηση διαλόγου για θέματα ΔΔΙ, τη μετατόπιση πόρων τεχνικής βοήθειας στο πεδίο της επιβολής του νόμου και την καλύτερη ενημέρωση για ζητήματα ΔΔΙ των κοινοτικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις χώρες. Σε διμερές επίπεδο, όλες οι υπό συζήτηση εμπορικές συμφωνίες περιλαμβάνουν ειδικά κεφάλαια για τα ΔΔΙ. Μέσω της σύγκλισης των κανονιστικών διατάξεων, οι εν λόγω συμφωνίες εκτιμάται ότι θα επιτρέψουν την αποτελεσματική προστασία και επιβολή των ΔΔΙ και την περαιτέρω αποσαφήνιση των σχετικών διεθνών υποχρεώσεων.

Σε πολυμερές επίπεδο, νέες πρωτοβουλίες σε σχέση με την επιβολή της νομοθεσίας έχουν κάνει την εμφάνισή τους σε διάφορα όργανα, όπως το Συμβούλιο ΠΟΕ/TRIPS, η ομάδα χωρών G8 («διαδικασία του Heiligendamm»), ο ΟΟΣΑ και ο WIPO. Μια πρόσφατη πρόταση για την ενίσχυση του διεθνούς πλαισίου που διέπει τα ΔΔΙ συνίσταται στην Εμπορική συμφωνία καταπολέμησης της παραποίησης (ACTA). Πρόκειται για κοινή πρωτοβουλία των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, με την οποία επιδιώκεται η σύναψη διεθνούς συμφωνίας για την πάταξη των παραβιάσεων των ΔΔΙ. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν προσδιορισθεί τρεις βασικοί τομείς που επιδέχονται συμφωνίας: διεθνής συνεργασία, πρωτίστως μεταξύ τελωνειακών αρχών και άλλων υπηρεσιών επιβολής του νόμου· ενίσχυση του πλαισίου επιβολής μέσω της ενίσχυσης της εμπειρογνωσίας· και νομοθετικό πλαίσιο. Με γνώμονα τις δυνατότητες που περικλείει η ανάληψη συντονισμένης δράσης, η Επιτροπή εργάζεται επί του θέματος με βάση διαπραγματευτική εντολή και με στόχο την επίτευξη επίσημης συμφωνίας.

⁶³ ΕΕ C 129 της 26.5.2005, σ. 3.

⁶⁴ "Η Ευρώπη στον κόσμο: Η συμμετοχή της στον παγκόσμιο ανταγωνισμό - Συμβολή στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση" COM(2006) 567 τελικό.

⁶⁵ http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/survey2006_en.htm

Η Επιτροπή

- θα διεξάγει ανά τακτικά χρονικά διαστήματα μελέτη για τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου αναφορικά με τα ΔΔΙ εκτός των συνόρων της ΕΕ
- θα επιδιώξει την αποτελεσματική προστασία και επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας βάσει διμερών εμπορικών συμφωνιών
- θα ενισχύσει το έργο της επιβολής του νόμου και τη συνεργασία σε τρίτες χώρες μέσω κανονιστικού διαλόγου, με έμφαση σε χώρες όπου παρατηρείται εκτεταμένη παραποίηση/απομίμηση και πειρατεία
- θα εργασθεί με στόχο τη σύναψη πολυμερούς εμπορικής συμφωνίας καταπολέμησης της παραποίησης.

6.4. Αναπτυξιακά ζητήματα

Κατά τα τελευταία έτη παρατηρήθηκε επικέντρωση των διεθνών συζητήσεων στο θέμα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας στις αναπτυσσόμενες χώρες και στο πώς αυτή μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός για κοινωνική, περιβαλλοντική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Η «Μόνιμη επιτροπή για την ανάπτυξη και τη διανοητική ιδιοκτησία», η οποία συνεστήθη το 2007 στους κόλπους του WIPO, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σημαντικό όχημα για την πρόοδο των σχετικών συζητήσεων. Ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί η ad hoc «Διακυβερνητική ομάδα εργασίας για τη δημόσια υγεία, την καινοτομία και τη διανοητική ιδιοκτησία» του ΠΟΥ, η οποία πρόσφατα ολοκλήρωσε την επεξεργασία παγκόσμιας στρατηγικής⁶⁶ με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης σε φάρμακα και την αντιμετώπιση του εντεινόμενου προβλήματος των παραγνωρισμένων ασθενειών, ιδίως σε αναπτυσσόμενες χώρες. Η ΕΕ εξακολουθεί να διαδραματίζει καίριο ρόλο στις πρωτοβουλίες σχετικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία προς όφελος του πληθυσμού των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Στο πλαίσιο της σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές, η σχέση μεταξύ των πολιτικών για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και της δημιουργίας πρόσφορων συνθηκών για τη μεταφορά τεχνολογίας διαπιστώθηκε στον «Οδικό χάρτη του Μπαλί» του 2007⁶⁷. Η ΕΕ είναι πρόθυμη να συμμετάσχει σε διαβουλεύσεις για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες πιθανές παρενέργειες ενδέχεται να παρεμποδίζουν την πρόοδο αναπτυσσόμενων χωρών όσον αφορά την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών.

Στο πλαίσιο της διακυβερνητικής επιτροπής του WIPO για τη διανοητική ιδιοκτησία, τους γενετικούς πόρους, τις παραδοσιακές γνώσεις και τη λαϊκή παράδοση, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπέβαλε το 2004 πρόταση για την καθιέρωση πρόνοιας σύμφωνα με την οποία καθένας που υποβάλλει αίτηση για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας πρέπει υποχρεωτικά να κοινολογήσει την πηγή/προέλευση των τυχόν γενετικών πόρων και των συναφών παραδοσιακών γνώσεων που χρησιμοποιούνται στις αιτήσεις του για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας⁶⁸. Η απαίτηση αυτή θα μπορούσε να βοηθήσει τους αυτόχθονες

⁶⁶ <http://www.who.int/phi/documents/POAWhitePaper.pdf>

⁶⁷ Βλ. http://unfccc.int/meetings/cop_13/items/4049.php

⁶⁸ Βλ. http://www.wipo.int/tk/en/genetic/proposals/european_community.pdf

πληθυσμούς από τους οποίους προέρχονται τέτοιοι γενετικοί πόροι και παραδοσιακές γνώσεις να επιτρέπουν την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τους κανόνες που διέπουν την αποκαλούμενη «Πρόσβαση και συμμετοχή στα οφέλη» (ABS), έτσι ώστε να συμμετέχουν στα οφέλη από την εμπορική εκμετάλλευση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και επίσης να βοηθούν τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας να εξετάζουν τον νεωτεριστικό χαρακτήρα των σχετικών εφευρέσεων. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή εξακολουθεί να στηρίζει τις προσπάθειες για την υιοθέτηση της πρότασης και σημειώνει ότι η νομοθεσία περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ορισμένων κρατών μελών περιέχει διατάξεις σχετικά με την κοινολόγηση της γεωγραφικής προέλευσης βιολογικού υλικού που περιέχεται σε αιτήσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Μετά τη Διακήρυξη της Ντόχα, η οποία εγκρίθηκε από τον ΠΟΕ το 2001⁶⁹ και τις αποφάσεις που την ακολούθησαν⁷⁰ για την τροποποίηση της συμφωνίας TRIPS, η ΕΕ θέσπισε, τον Μάιο του 2006, τον κανονισμό για τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που σχετίζονται με την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων για εξαγωγή σε χώρες με προβλήματα δημόσιας υγείας⁷¹. Η κύρωση από την ΕΕ του πρωτοκόλλου του 2005 για την τροποποίηση της συμφωνίας TRIPS αποτελεί σημαντική απόδειξη της βαρύτητας που αποδίδεται στο συγκεκριμένο θέμα.

Η Επιτροπή θα συμμετάσχει ενεργά στις διεθνείς διαβουλεύσεις με στόχο να βοηθηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχουν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας τα οποία κατέχουν.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για να αντιμετωπισθούν οι αδυναμίες του συστήματος που ισχύει σήμερα για τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και να αξιοποιηθούν με τον τρόπο αυτό στο έπακρο το δυναμικό καινοτομίας και η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, είναι αναγκαία η ανάληψη σφαιρικής δράσης. Στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας από μόνο του θα αποτελούσε μείζονα θεραπεία για τις δυσχέρειες που παρατηρούνται σε σχέση με την προστασία των εφευρέσεων, όπως είναι το κόστος και η περιπλοκότητα που αντιμετωπίζουν οι εφευρέτες και οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη. Επιπλέον, η καθιέρωση ενοποιημένου συστήματος δικαιοδοσίας που να καλύπτει το σύνολο της ΕΕ θα μπορούσε να βελτιώσει σημαντικά τη δυνατότητα προσφυγής σε μηχανισμούς επίλυσης διαφορών και την ασφάλεια δικαίου, προς όφελος τόσο των κατόχων δικαιωμάτων όσο και των τρίτων. Για τον λόγο αυτό, έχει κεφαλαιώδη σημασία να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι το ταχύτερο δυνατό.

Μετά τη θέσπιση των νομοθετικών προτάσεων που εκκρεμούν, θα έχουν συγκροτηθεί σε επίπεδο Κοινότητας συστήματα προστασίας για τα βασικά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Παρόλα αυτά, ορισμένες πτυχές των συστημάτων αυτών θα χρήζουν αξιολόγησης σε βάθος χρόνου, ούτως ώστε να διασφαλισθεί η βέλτιστη αποτελεσματικότητά τους. Εξάλλου, είναι απαραίτητες σημαντικές συμπληρωματικές ενέργειες για τη στήριξη του

⁶⁹ Βλ. http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm

⁷⁰ Βλ. http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/implem_para6_e.htm και http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/wtl641_e.htm

⁷¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 816/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που σχετίζονται με την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων για εξαγωγή σε χώρες με προβλήματα δημόσιας υγείας, ΕΕ L 157 της 09.06.2006. σ.1.

νομικού πλαισίου, έτσι ώστε αυτό να επιτρέπει τη σύσταση στιβαρών και εκτελεστών δικαιωμάτων για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου δραστηριοποίησης και μεγέθους, αλλά και για τους εφευρέτες και τους ερευνητικούς φορείς. Με τον τρόπο αυτό θα αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες που προσφέρει η παγκόσμια, βασισμένη στη γνώση οικονομία.

Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφονται κυρίως δράσεις προς ανάληψη σε επίπεδο Κοινότητας. Εντούτοις, σκοπός της είναι να δώσει το έναυσμα για περαιτέρω διάλογο και δράση από την πλευρά των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων παραγόντων της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη διαδραματίζουν ρόλο για την κατάστρωση στρατηγικών στους τομείς της αρμοδιότητάς τους. Εξάλλου, οι εφευρέτες, οι ερευνητικοί φορείς και οι ΜΜΕ πρέπει να έχουν μεγαλύτερη επίγνωση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ούτως ώστε οι επιλογές τους να είναι εμπεριστατωμένες. Οσάκις κάνουν χρήση τυπικών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, οι επιχειρήσεις εν γένει είναι σκόπιμο να τα εντάσσουν σε μια συνολική επιχειρηματική στρατηγική. Συνεπώς, είναι κοινή η ευθύνη για την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων που τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας μπορούν να προσφέρουν στην οικονομία της Ευρώπης.